

Avaldamata artikkel – Meeldetuletus Eestimaa erakondadele: olete unustanud sundüürnikud

Edastatud Postimehele 30. jaanuaril 2019

Üks tont käib mööda Eestimaad ja see tont on sundüürnik. Tänaeni ei ole suudetud või tahetud seda probleemi lahendada, aga see ei tee tekkinud olukorda olematuks. See on tegelikult kõikide erakondade probleem, kuidas heastada sundüürnikele tehtud ülekohus, ehkki see pole Eesti poliitikute lemmikteema.

Isamaa ja Reformierakond, kes on nende poliitiliste repressioonide autorid ja läbiviijad, ei julge loomulikult tunnistada, et nad on midagi valesti teinud. Sotsiaaldemokraadid, kes võitlevad valjuhäälselt paljude rühmade ja rühmituste õiguste ja inimõiguste eest, ei ole sundüürnikke oma sihtrühmaks valinud. Mida EKRE arvab sundüürnike probleemist, ma ei tea, aga tahaks teada küll.

Ainus erakond, kes ei ole sundüürnikke unustanud, on Keskerakond. Aga siin on jälle lubadusi rohkem kui tegusid. Keskerakond on nüüd olnud valitsuses kaks aastat, aga sundüürnike olukord on peaaegu endine. Mingi väike nihe on siiski toimunud. Tänu sundüürnike kogutud üle viiele tuhandele allkirjale, mis esitati 2016. aastal Riigikogule, moodustati Omandireformi Valitsuskomisjon. Selle komisjoni ligi kaheaastase töö tulemusena on nüüd moodustatud esialgsed nimekirjad sundüürnikest, kellele tuleks tekitatud materiaalne ja moraalne kahju hüvitada. Kuna sundüürnikud oma endisi kodusid tagasi ei saa, sest see oleks tõesti liialt keeruline, siis tekitatud kahju hüvitamine rahas olekski kompromiss.

Valitsuskomisjoni töö tulemus on paraku üsna kasin. Sundüürnike olukorra lahendamise asemel püüti asja lõpmatuseni venitada. Valitsuskomisjon arvas, et on vaja tellida uuring. Aga mida siin lõputult uurida? Sundüürnikud on ju olemas ja neid ei ole koheldud võrdselt teiste Eesti elanikega, kes said erastada oma korterid. See uuring oleks nii aja kui ka järjekordne riigi raha raiskamine. Pealegi seda asja on juba uuritud. Eesti Üürnike Liit on korraldanud sellel teemal neli konverentsi ja need materjalid on kõik olemas.

Valitsuskomisjon ei suutnud otsustada, mis alusel ja kui suur peaks olema kompensatsioon. Aga alus on ju korter või elamispind. Kui inimene sai erastada oma korteri, siis ta sai oma korteri väärtuse võrra rikkamaks. Kui inimene ei saanud oma korterit erastada, siis ta jäi oma korteri väärtuse võrra vaesemaks. Korteri väärtus rahas ongi kompensatsiooni alus.

Et sundüürnike probleemilt tähelepanu kõrvale juhtida, püüdis Valitsuskomisjon arutada hoopis Siberisse küüditatutele tekitatud kahju. Nii Siberisse küüditatud kui ka sundüürnikud on tõepoolest mõlemad poliitiliste repressioonide ohvrid, kuid neile tekitatud kahju tuleb siiski vaadelda eraldi. Kahjunõue tuleb esitada kahju tekitanud riigile ja seepärast nõuavadki sundüürnikud nendele tekitatud kahjude hüvitamist Eesti Vabariigilt. Valitsuskomisjon koostas küll sundüürnike nimekirja, tänu komisjoni istungitel osalenud sundüürnike esindajate nõudmistele, aga kui seda edaspidi aastaid uuritakse, siis pole see komisjon oma ülesannet täitnud, sest probleem on endiselt lahendamata.

Lahendamata see olukord aga ei tohi jääda. Mitte ainult sundüürnike pärast. Kui üks kord võis inimesi ilma kohtuotsuseta kodudest välja ajada, siis miks ei või seda teha ka tulevikus uuesti ja korduvalt. Eestimaal poleks enam kellelgi kindlust, et tema kodu on ikka tema kodu. Rahvusvaheliste õigusnormide järgi on inimestelt kodu võtmine aegumatu kuritegu.

Küüditamiste aastapäevade mälestusmiitingutel öeldakse alati, et see ei tohi enam kunagi korduda, aga keegi ei mõtle selle peale, et see on juba kordunud. Ainult et sel korral polnud represseerijateks okupatsioonivõimu esindajad, vaid meie oma Eesti poliitikud ja võimuesindajad. Seepärast peavad meie oma Eesti poliitikud ka selle asja lahendama ehk täpsemalt, peavad kompenseerima sundüürnikele tehtud kahjud, sest oma suppi peab igaüks ise sööma.

Mõeldes poliitikute valimislubadustele, meeldib mulle Keskerakonna lubadus „Õiglane riik kõigile“, sest seda nõuavad sundüürnikud juba 25 aastat. Õiguse seda nõuda annab neile Eesti Vabariigi põhiseadus, mis nõuab inimeste võrdset kohtlemist ja samuti ORAS, mis ei lubanud tekitada uut ülekohut.

Thea Grepp

Eesti Üürnike Liidu juhatuse liige, parteitu